

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.7:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20454643>

Сучасне розуміння фінтеху як цифрової фінансової екосистеми

Малишко Євгенія Олегівна,

кандидат економічних наук, доцент, заступник директора (керівника)
навчально-наукового інституту інформаційних технологій, доцент кафедри
фінансів і кредиту, Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця, проспект Науки 9а, м. Харків, Україна, 61165,
<https://orcid.org/0000-0002-6691-1785>

Чернишов Володимир Васильович

кандидат економічних наук, доцент, директор (керівник) навчально-наукового
інституту міжнародних відносин, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
проспект Науки 9а, м. Харків, Україна, 61165,
<https://orcid.org/0000-0002-8866-0075>

Прийнято: 11.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: Мета. Метою статті є уточнення сучасного змісту поняття фінтеху як міждисциплінарної категорії, що відображає не лише використання інформаційних технологій у фінансових послугах, а й зміну логіки створення споживчої цінності, конкурентної взаємодії, регуляторного нагляду та інституційної архітектури фінансового ринку. Актуальність дослідження зумовлена тим, що в науковому і прикладному дискурсі фінтех часто ототожнюють або з окремими технологіями, або зі стартапами, тоді як

цифровізація фінансового сектору вже сформувала складні екосистемні зв'язки між банками, небанківськими установами, технологічними платформами, регуляторами, споживачами та постачальниками даних. **Методи.** У статті використано методи системного аналізу, порівняння, узагальнення, логіко-семантичного аналізу дефініцій, контент-аналізу наукових і інституційних джерел, а також структурно-функціональний підхід до виокремлення ключових вимірів сучасного фінтеху. Емпіричну основу становить авторська систематизація визначень і підходів, представлених у міжнародних організаціях, центральнобанківських матеріалах та сучасних наукових публікаціях, що дозволило виявити повторювані смислові акценти у трактуванні поняття. **Результати.** Обґрунтовано, що фінтех доцільно розглядати як інтегровану цифрову фінансову екосистему, у якій технологічні рішення, дані, алгоритмічні моделі, платформи та регуляторні механізми взаємодіють для створення, доставки й масштабування фінансових продуктів і сервісів. Визначено чотири взаємопов'язані виміри сучасного розуміння фінтеху: технологічний, сервісно-бізнесовий, інституційно-екосистемний та регуляторно-ризиковий. Запропоновано авторське визначення фінтеху, яке враховує його технологічну основу, ціннісну спрямованість, мережеву природу та необхідність збалансування інновацій із фінансовою стабільністю, кіберстійкістю, захистом даних і доступністю послуг. **Висновки.** Сучасне трактування фінтеху має виходити за межі редукції до набору цифрових інструментів. Наукова новизна роботи полягає в переході від технологічного до екосистемного підходу, що дозволяє точніше описувати трансформацію фінансових послуг, поведінку учасників ринку та напрями регулювання. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вимірювання зрілості фінтех-екосистем, оцінювання впливу відкритого банкінгу, штучного інтелекту та цифрових платформ на конкуренцію, фінансову інклюзію і стійкість фінансового сектору.

Ключові слова: платформізація, відкритий банкінг, регуляторні пісочниці, безготівкові платежі, штучний інтелект, блокчейн, споживча цінність, кіберризика, фінанси.

Modern understanding of fintech as a digital financial ecosystem

Yevheniia Malyshko

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Deputy Director of the Educational and Scientific Institute of Information Technologies, Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, 9a Nauky Avenue, Kharkiv, Ukraine, 61165,
<https://orcid.org/0000-0002-6691-1785>

Volodymyr Chernyshov

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of International Relations, Associate Professor of the Department of Finance and Credit, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, 9a Nauky Avenue, Kharkiv, Ukraine, 61165,
<https://orcid.org/0000-0002-8866-0075>

Abstract: Purpose. The purpose of the article is to clarify the modern meaning of fintech as an interdisciplinary category that reflects not only the use of information technologies in financial services, but also a transformation in the logic of value creation, competitive interaction, regulatory supervision and the institutional architecture of the financial market. The relevance of the study is determined by the fact that fintech is often reduced either to a set of separate technologies or to the activity of start-ups, whereas the digitalization of finance has already created complex ecosystem relations among banks, non-bank financial institutions, technology platforms, regulators, consumers and data providers. Methods. The research applies

systems analysis, comparison, generalization, logical and semantic analysis of definitions, content analysis of scientific and institutional sources, and a structural-functional approach to identifying the main dimensions of modern fintech. The empirical basis is the authors' systematization of definitions and approaches presented by international organizations, central banking materials and recent academic publications. This approach made it possible to identify recurring semantic accents in the interpretation of the concept and to determine how the understanding of fintech has evolved from a technological phenomenon to an ecosystem phenomenon. Results. The article substantiates that fintech should be understood as an integrated digital financial ecosystem in which technological solutions, data, algorithmic models, platforms and regulatory mechanisms interact to create, deliver and scale financial products and services. Four interrelated dimensions of the contemporary understanding of fintech are identified: technological, service and business-model, institutional and ecosystem, and regulatory and risk-related. The authors propose a definition that combines the technological basis of fintech with its value orientation, network nature and the need to balance innovation with financial stability, cyber resilience, data protection and accessibility of services. Conclusions. The modern interpretation of fintech should go beyond a narrow view of digital tools. The scientific contribution of the article lies in the transition from a technology-centered approach to an ecosystem-centered approach, which more accurately explains the transformation of financial services, the behavior of market participants and the directions of regulation. Further research should focus on measuring the maturity of fintech ecosystems and assessing the impact of open banking, artificial intelligence and digital platforms on competition, financial inclusion and the resilience of the financial sector.

Keywords: platformization, open banking, regulatory sandboxes, cashless payments, artificial intelligence, blockchain, consumer value, cyber risks, finansy.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Фінансовий сектор належить до тих сфер економіки, у яких технологічні інновації не лише підвищують операційну ефективність, а й змінюють способи формування довіри, доступу до послуг, оброблення інформації та розподілу ризиків. Саме тому поняття «фінтех» стало одним із найбільш уживаних у сучасній економічній науці та практиці фінансового управління. Проте активне використання цього терміна не означає однозначності його змісту. У нормативному, академічному і бізнесовому дискурсах фінтех може трактуватися як технологічна інновація у фінансових послугах, як сукупність цифрових фінансових сервісів, як сектор стартапів, як результат конкуренції банків і технологічних компаній або як ширша екосистема, що поєднує дані, платформи, регуляторні механізми та споживчу поведінку.

Базове міжнародне визначення, запропоноване Радою з фінансової стабільності, описує фінтех як технологічно зумовлені інновації у фінансових послугах, які можуть призводити до появи нових бізнес-моделей, застосунків, процесів або продуктів і суттєво впливати на фінансові ринки, інститути та надання фінансових послуг [1]. Подібний підхід використовує Банк міжнародних розрахунків, наголошуючи на тому, що фінтех є технологічно забезпеченою інновацією у фінансових послугах і впливає на всі складові роботи фінансового сектору – від платежів до монетарної політики та регулювання [2]. Водночас прикладні матеріали Світового банку підкреслюють, що фінтех як застосування цифрових технологій до фінансових послуг змінює платежі, кредитування, заощадження, страхування, інвестиції та підходи до нагляду [3].

Для України уточнення змісту поняття фінтех має не лише теоретичне, а й практичне значення. Національний банк України у стратегії розвитку фінтеху до 2025 року визначив формування повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими сервісами та доступними цифровими послугами як один із напрямів розвитку фінансового сектору [4]. У цих умовах наукова

проблема полягає в тому, що традиційні, переважно технологічні тлумачення фінтеху не повною мірою відображають сучасну роль цифрових платформ, даних, регуляторних інновацій, кіберстійкості та екосистемної взаємодії учасників фінансового ринку.

Практична значущість дослідження пов'язана з необхідністю формування понятійного апарату, придатного для аналізу інноваційних фінансових продуктів, оцінювання ризиків цифровізації, розроблення регуляторних підходів, підготовки фахівців фінансового профілю та визначення стратегій розвитку банківських і небанківських установ. Без узгодженого розуміння фінтеху складно оцінювати його вплив на конкуренцію, фінансову інклюзію, захист прав споживачів, фінансову стабільність і цифрову безпеку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній науковій літературі дослідження фінтеху розвиваються у кількох взаємопов'язаних напрямках. Перший напрям пов'язаний із систематизацією цифрової трансформації фінансових послуг і появою нових фінтех-компаній. М. Барросо та Х. Лаборда на основі систематичного огляду літератури показують, що виникнення фінтех-сектору слід розглядати у зв'язку з цифровою трансформацією банківської системи, регуляторними викликами та співпрацею між фінтех-компаніями й традиційними фінансовими інститутами [5]. Б. Лі та Ч. Сюй, застосовуючи бібліометричний і візуальний аналіз, доводять, що фінтех сформувався як динамічна галузь досліджень, у центрі якої перебувають нові бізнес-моделі, технологічні застосування, продукти і сервіси, що впливають на фінансовий ринок [6].

Другий напрям представлений працями, які аналізують взаємозв'язок фінтеху та цифрових фінансів. З. Зоу, С. Лю, М. Ван і С. Ян підкреслюють, що цифрові фінанси та фінтех не є тотожними поняттями: перші акцентують поширення цифрових сервісів, тоді як другий описує застосування цифрових технологій для забезпечення, інноваційного оновлення або зміни комерційної діяльності у фінансовій індустрії [7]. Г. Гарг, М. Шамшад, Н. Гаухар, М. Табаш,

Б. Хамурі та Л. Деніел, проаналізувавши 665 публікацій у Scopus, виокремлюють серед перспективних напрямів цифрове кредитування, інтернет речей, блокчейн, роботизоване консультування та інші сфери, у яких фінтех набуває прикладного змісту [8].

Третій напрям зосереджується на технологічних чинниках фінтеху. Г. Коу та Я. Лу розглядають штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн, доповнену і віртуальну реальність та квантові технології як нову хвилю технологій, що здатна змінювати інфраструктуру фінансових систем і створювати нові сценарії надання послуг [9]. Дослідження Л. Цао показує, що використання штучного інтелекту у фінансах пов'язане не тільки з автоматизацією окремих операцій, але й із новими методами оцінювання ризиків, прийняття рішень, персоналізації продуктів і виявлення шахрайства [20]. Дж. Гуделл, С. Кумар, В. Лім та Д. Паттнаїк розглядають штучний інтелект і машинне навчання у фінансах як окрему дослідницьку область зі своїми теоретичними основами, тематичними кластерами та прикладними викликами [21].

Четвертий напрям охоплює вплив фінтеху на інклюзію, стабільність і регулювання. Д. Сант'Анна та П. Фігейредо, систематизувавши 163 наукові статті, виявляють подвійний характер фінтех-інновацій: вони можуть сприяти залученню незабезпечених груп до формальної фінансової системи, але одночасно посилювати ризики для фінансової стабільності і вразливих споживачів [10]. Ф. Сюй, Ю. Касперська та М. Сагарра на основі бібліометричного аналізу публікацій Web of Science за 2015 – липень 2024 року показують, що вплив фінтеху на результативність банків досліджується через цифровий банкінг, фінансову інклюзію, P2P-кредитування, управління ризиками, мобільні платежі, блокчейн і клієнтський досвід [11].

П'ятий напрям стосується зміни ринкової структури та конкуренції. У матеріалах Банку міжнародних розрахунків фінтех розглядається як чинник, що знижує трансакційні витрати, сприяє дезагрегації фінансових послуг, але

водночас може посилювати мережеві ефекти, платформізацію та концентрацію ринку [12]. М. Вучинич акцентує, що фінтех здатний впливати на фінансову стабільність через зміну ринкової структури, появу нових операційних і кіберризиків, а також необхідність міжнародної регуляторної координації [14]. Ж. Хе, Ц. Хуан і Дж. Чжоу доводять, що відкритий банкінг і контроль позичальника над власними даними змінюють конкуренцію на кредитному ринку, створюючи як можливості для фінтех-кредиторів, так і нові ризики для споживачів [19].

Узагальнення цих публікацій дає підстави стверджувати, що фінтех уже не може розглядатися лише як «технологія для фінансів». У сучасних працях він постає як сукупність технологічних інструментів, бізнес-моделей, цифрових каналів взаємодії, даних, інституцій, регуляторних практик та соціально-економічних наслідків. Водночас у літературі зберігається фрагментарність: окремі дослідження акцентують технологічну базу, інші – бізнес-модель, фінансову інклюзію, банківську конкуренцію, регуляторні виклики або ризики. Саме ця фрагментарність обумовлює потребу в інтегрованому визначенні поняття.

Український науковий дискурс доповнює міжнародні підходи аналізом національної специфіки фінтеху. І. Чуницька та Л. Богріновцева розглядають фінансові технології як складову цифровізації фінансового ринку України та пов'язують їх із необанкінгом, блокчейном, фінансовими екосистемами, криптовалютами, штучним інтелектом, машинним навчанням і відкритим банкінгом [24]. Т. Солоджук, Р. Щур і В. Дрислюк акцентують на ринку фінансових технологій України, його інструментах, нормативно-правовій базі, джерелах фінансування та ролі НБУ як регулятора й ініціатора розвитку фінтех-сфери [25]. О. Довгань аналізує цифрові інновації на ринку фінансових послуг України у 2010-2024 роках, підкреслюючи вплив онлайн-банкінгу, мобільних застосунків, фінтех-стартапів, блокчейн-рішень і штучного інтелекту [26]. М. Іоргачова та О. Ковальова доводять значення фінансових технологій для

розвитку банківської діяльності, створення нових продуктів, оптимізації операцій і підвищення кібербезпеки [27]. Н. Рижикова, Р. Остапенко, О. Горох і В. Коваленко пов'язують перспективи українського фінтеху з цифровим банкінгом, blockchain, insurtech, regtech, кібербезпекою та гармонізацією з європейськими стандартами [28]. О. Кондрат і К. Крикуненко розглядають фінтех у системі інноваційних фінансових інструментів, включаючи краудфандинг, криптовалюти, блокчейн-технології та платіжні системи [29].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Попри значну кількість досліджень, низка аспектів сучасного розуміння фінтеху залишається недостатньо узгодженою. По-перше, у багатьох працях поняття фінтеху змішується з поняттями цифрових фінансів, цифрового банкінгу, електронних платежів, криптоактивів або фінансових стартапів. Таке змішування ускладнює вибір методів аналізу та створює ризик надмірно вузького трактування явища.

По-друге, недостатньо розмежованими залишаються технологічний і економічний зміст фінтеху. Технології є необхідною умовою виникнення фінтех-рішень, однак самі по собі вони не пояснюють зміну бізнес-моделей, структури ринку, споживчої поведінки та регуляторного периметра. Наприклад, штучний інтелект може використовуватися і в банківському скорингу, і в управлінні інвестиційним портфелем, і в протидії шахрайству, але у кожному випадку економічний ефект визначатиметься не лише алгоритмом, а й даними, інституційними правилами, довірою користувачів та відповідальністю провайдера.

По-третє, потребує поглиблення екосистемний підхід до фінтеху. Поняття екосистеми дозволяє пояснити взаємозалежність банків, небанківських фінансових установ, технологічних компаній, регуляторів, платіжної інфраструктури, провайдерів хмарних послуг, операторів даних і споживачів. Однак у багатьох публікаціях екосистемність згадується радше описово, ніж використовується як методологічна основа для визначення сутності фінтеху.

По-четверте, сучасне розуміння фінтеху має включати ризиковий і регуляторний вимір. Фінтех одночасно створює можливості для фінансової інклюзії, скорочення витрат і підвищення зручності послуг, але також породжує кіберризики, ризики алгоритмічної дискримінації, операційної залежності від третіх сторін, концентрації даних і захисту прав споживачів. Отже, невирішеною частиною загальної проблеми є формування такого визначення, яке не зводить фінтех ані до технології, ані до бізнес-сектору, а описує його як комплексну економіко-інституційну категорію.

У вітчизняних дослідженнях також залишається потреба поєднати фрагментарні підходи до фінтеху: як ринку компаній, як напряму цифровізації банків, як інноваційного фінансового інструменту та як регуляторного виклику [24-29]. Саме тому доцільним є уточнення фінтеху як цілісної цифрової фінансової екосистеми, що враховує українські умови розвитку фінансового сектору, воєнні ризики, європейську інтеграцію, кібербезпеку та потребу у фінансовій інклюзії.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою статті є уточнення сучасного розуміння поняття фінтеху на основі систематизації інституційних і наукових підходів та обґрунтування авторського визначення фінтеху як цифрової фінансової екосистеми.

Досягнення мети передбачає виконання таких завдань: проаналізувати основні міжнародні та наукові підходи до визначення фінтеху; встановити відмінності між технологічним, сервісним, бізнес-модельним, екосистемним і регуляторним тлумаченнями; провести контент-аналіз обраних джерел для виявлення повторюваних смислових акцентів; сформувати багатовимірну модель сучасного розуміння фінтеху; запропонувати авторське визначення, придатне для подальших теоретичних і прикладних досліджень.

Об'єктом дослідження є фінтех як явище цифрової трансформації фінансового сектору. Предметом дослідження є сукупність теоретичних підходів, дефініцій, ознак і функціональних вимірів, що формують сучасне

розуміння поняття фінтеху. Методологічну основу становлять системний, логіко-семантичний, структурно-функціональний та порівняльний підходи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів.

Для уточнення змісту поняття фінтеху доцільно виходити з того, що у фінансовій сфері технологія ніколи не є нейтральним інструментом. Вона змінює канали взаємодії, швидкість обслуговування, структуру витрат, способи верифікації клієнта, доступ до даних, механізми довіри та межі відповідальності між учасниками. Тому фінтех слід аналізувати як результат поєднання технологічних можливостей і фінансово-економічної логіки.

Контент-аналіз наукових та інституційних джерел засвідчує, що в дефініціях фінтеху найчастіше повторюються п'ять груп смислових ознак: технологічна основа; інноваційність продуктів і процесів; зміна бізнес-моделей; вплив на фінансові інститути та ринки; необхідність урахування ризиків і регуляторних наслідків. У табл. 1 подано узагальнення найбільш поширених акцентів у визначеннях і підходах.

Таблиця 1

Смислові акценти в сучасних підходах до визначення фінтеху

Джерело / підхід	Ключовий акцент	Обмеження підходу	Значення для сучасного визначення
FSB [1]	Технологічно зумовлена інновація у фінансових послугах, що змінює продукти, процеси та бізнес-моделі.	Визначення є широким і не деталізує екосистемну взаємодію.	Створює базову рамку для поєднання технологій, інновацій і ринкового впливу.
BIS [2; 12]	Фінтех впливає на платежі, регулювання, монетарну політику, конкуренцію та структуру ринку.	Менше уваги приділено мікрорівню споживчої цінності.	Підкреслює системний характер фінтеху та його зв'язок із фінансовою стабільністю.
Світовий банк [3]	Застосування цифрових технологій до фінансових послуг і зміна ринкових та регуляторних результатів.	Наголос робиться переважно на політичних і наглядних наслідках.	Дозволяє пов'язати фінтех із цифровою трансформацією фінансового сектору.
Наукові огляди [5-9]	Фінтех охоплює нові технології, бізнес-моделі, цифрові сервіси, стартапи	Результати залежать від вибору бази даних і критеріїв	Показує багатовимірність поняття та необхідність

	та взаємодію з банками.	відбору публікацій.	інтеграції підходів.
Дослідження інклюзії і стабільності [10; 14]	Фінтех створює можливості доступу до послуг, але водночас формує ризики для споживачів і стабільності.	Ризики часто аналізуються окремо від бізнес-моделей.	Вимагає включення регуляторно-ризикового виміру до визначення.

Джерело: власна розробка авторів на основі [1-14]

Результати табл. 1 показують, що фінтех не має бути зведений до одного елементу. Якщо акцент робиться лише на технологіях, втрачається економічна логіка створення нової цінності. Якщо фінтех ототожнюється лише зі стартапами, поза увагою залишаються цифрові інновації банків, небанківських фінансових установ, платіжних систем і великих технологічних компаній. Якщо увага концентрується лише на регуляторних ризиках, недостатньо розкривається потенціал фінансової інклюзії, персоналізації та операційної ефективності. Тому сучасне визначення повинно поєднувати всі ці складові.

У процесі дослідження фінтех доцільно розглядати у чотирьох взаємопов'язаних вимірах. Перший вимір - технологічний. Він включає штучний інтелект, машинне навчання, великі дані, блокчейн, хмарні обчислення, відкриті інтерфейси програмування, біометричну ідентифікацію, мобільні застосунки та інші цифрові рішення. Технологічний вимір створює інфраструктурну основу фінтеху, але не вичерпує його сутності.

Другий вимір - сервісно-бізнесовий. Він відображає те, як технології змінюють спосіб створення, доставки та монетизації фінансових продуктів. До цього виміру належать мобільні платежі, цифрове кредитування, краудфандинг, робоедвайзинг, insurtech, regtech, supotech, buy now pay later, open banking, embedded finance та інші моделі, у яких фінансова послуга стає швидшою, персоналізованішою і доступнішою для клієнта.

Третій вимір - інституційно-екосистемний. Він пояснює, що фінтех формується через мережу взаємодій між різними учасниками. Банк може бути не тільки конкурентом фінтех-компанії, а й її партнером, інвестором, клієнтом або постачальником інфраструктури. Технологічна платформа може не мати

банківської ліцензії, але впливати на платіжну поведінку мільйонів користувачів. Регулятор може не лише обмежувати ризики, а й створювати умови для тестування інновацій через регуляторні пісочниці та стандарти відкритих даних.

Четвертий вимір - регуляторно-ризиковий. Він охоплює питання фінансової стабільності, захисту прав споживачів, прозорості алгоритмів, кібербезпеки, протидії відмиванню коштів, операційної стійкості, захисту персональних даних і недопущення цифрової дискримінації. Саме цей вимір є критично важливим для збалансованого розвитку фінтеху, оскільки інноваційність без належної системи управління ризиками може створювати нові форми вразливості.

Емпіричний компонент дослідження побудовано на логіко-семантичному контент-аналізі джерел, у яких фінтех розглядається з різних позицій. Одиницею аналізу виступали дефініції, описові формулювання, ключові слова та дослідницькі акценти. Для кожного джерела визначено, який із чотирьох вимірів є домінантним або допоміжним. Результати узагальнено у табл. 2.

Таблиця 2

Матриця контент-аналізу підходів до розуміння фінтеху

Джерело	Технологічний вимір	Сервісно-бізнесовий вимір	Екосистемний вимір	Регуляторно-ризиковий вимір
[1] FSB	+	+	+	+
[2] BIS	+	+	+	+
[3] World Bank	+	+	+	+
[5] Barroso, Laborda	+	+	+	+
[6] Li, Xu	+	+	+	+
[7] Zou et al.	+	+	+	+
[8] Garg et al.	+	+	-	-
[9] Kou, Lu	+	+	+	+
[10] Sant'Anna, Figueiredo	+	+	+	+
[11] Xu et al.	+	+	+	+
[14] Vučinić	+	+	+	+
[19] He et al.	+	+	+	+
[20] Cao	+	+	-	+
[21] Goodell et al.	+	+	-	+

Примітка: «+» означає наявність вираженого акценту, «-» - відсутність або другорядність відповідного акценту. Джерело: власна розробка авторів.

Матриця демонструє, що у сучасному дискурсі технологічний вимір присутній майже в усіх джерелах, однак лише його недостатньо для пояснення фінтеху. Найповніше сучасний зміст поняття розкривається тоді, коли технологічна основа поєднується з сервісно-бізнесовою логікою, екосистемною взаємодією та регуляторно-ризиковими наслідками. Саме комбінація цих вимірів дозволяє пояснити, чому одна й та сама технологія може мати різні економічні результати в різних інституційних середовищах.

Наприклад, відкритий банкінг технічно ґрунтується на стандартизованому доступі до даних через API, але його економічний зміст полягає у зміні конкурентних умов, появі нових сервісів агрегації рахунків, персоналізованого кредитування та вбудованих фінансів. Регуляторний зміст відкритого банкінгу полягає у забезпеченні безпеки доступу, згоди користувача, прозорості оброблення даних і відповідальності сторін. Отже, відкритий банкінг не можна пояснити лише технологічно.

Подібну логіку має штучний інтелект у фінансах. На технологічному рівні йдеться про алгоритми машинного навчання, оброблення великих масивів даних і автоматизацію рішень. На бізнесовому рівні – про персоналізацію пропозицій, скорочення часу прийняття кредитних рішень, зниження операційних витрат і підвищення точності виявлення шахрайства. На регуляторному рівні – про прозорість моделей, недопущення дискримінації, аудит даних, пояснюваність алгоритмів і відповідальність за помилки. Таким чином, штучний інтелект є складовою фінтеху лише тоді, коли він інтегрований у фінансову послугу і змінює її економічний або інституційний зміст.

Блокчейн також ілюструє багатовимірність фінтеху. Його технологічна сутність полягає у розподіленому збереженні записів, криптографічному захисті і можливості програмованого виконання умов. Однак у фінансовому секторі важливими є не лише технічні характеристики, а й економічні питання довіри, витрат верифікації, прозорості транзакцій, правового статусу цифрових активів і

наглядних механізмів. Тому блокчейн може бути інструментом фінтеху, але фінтех не зводиться до блокчейну.

З урахуванням проведеного аналізу фінтех пропонується визначити як цифрово зумовлену систему інновацій у фінансовому секторі, що поєднує технологічні рішення, дані, платформи, бізнес-моделі та регуляторні механізми для створення, надання, масштабування і контролю фінансових продуктів та послуг, змінюючи взаємодію між споживачами, фінансовими інститутами, технологічними компаніями і державними регуляторами.

Перевагою такого визначення є його комплексність. Воно охоплює технологічну основу фінтеху, але не робить її єдиним критерієм. Воно визнає роль інноваційних бізнес-моделей, але не обмежує фінтех стартапами. Воно враховує екосистемну взаємодію, але не перетворює поняття на суто описову категорію. Воно включає регуляторно-ризиковий аспект, що особливо важливо для фінансової науки, оскільки фінансовий сектор завжди пов'язаний з довірою, стабільністю та суспільною значущістю послуг.

Сучасний фінтех також варто розглядати через функції, які він виконує у фінансовій системі. По-перше, він виконує інфраструктурну функцію, створюючи нові канали платежів, ідентифікації, обміну даними і доступу до фінансових продуктів. По-друге, він виконує інноваційну функцію, забезпечуючи появу нових продуктів і процесів. По-третє, він виконує інклюзивну функцію, розширюючи доступ до послуг для фізичних осіб, малого бізнесу та віддалених територій. По-четверте, він виконує конкурентну функцію, змінюючи баланс між банками, небанківськими установами і технологічними платформами. По-п'яте, він виконує регуляторно-адаптаційну функцію, оскільки стимулює розвиток regtech і suptech рішень для моніторингу ризиків та дотримання вимог.

В українському контексті екосистемне розуміння фінтеху має особливе значення. Фінансовий сектор України одночасно проходить цифрову модернізацію, адаптацію до європейських стандартів, реагування на ризики

воєнного часу та пошук нових моделей фінансової стійкості. Саме тому фінтех не може розглядатися лише як ринок мобільних застосунків або платіжних сервісів. Він є елементом ширшої цифрової трансформації фінансової системи, що охоплює платіжну інфраструктуру, дистанційну ідентифікацію, кібербезпеку, фінансову грамотність, відкриті дані, цифрові канали державних і банківських послуг.

Позиції українських науковців підтверджують, що для України фінтех є не лише технологічним явищем, а й способом адаптації фінансового сектору до цифровізації, кризових умов та зміни споживчої поведінки. Зокрема, дослідження І. Чуницької та Л. Богріновцевої, Т. Солоджук, Р. Щура, В. Дрислюка і О. Довганя показують, що український фінтех розвивається через поєднання цифрових платіжних сервісів, необанкінгу, відкритого банкінгу, блокчейн-рішень, штучного інтелекту, державних цифрових ініціатив і регуляторних змін [24-26]. У банківському вимірі М. Іоргачова та О. Ковальова наголошують на ролі Big Data, blockchain, штучного інтелекту та відкритих інтерфейсів у підвищенні прозорості й адаптивності фінансового ринку [27]. Водночас Н. Рижикова, Р. Остапенко, О. Горох і В. Коваленко підкреслюють, що розвиток українського фінтеху потребує посилення кібербезпеки, співпраці з банками, регуляторних реформ і гармонізації з європейськими стандартами [28]. Отже, українські дослідження підтверджують доцільність екосистемного підходу, у якому технології розглядаються разом із регулюванням, інфраструктурою, довірою та споживчою цінністю.

Водночас фінтех-екосистема не формується автоматично. Її розвиток потребує збалансованого поєднання інноваційної свободи та відповідального регулювання. Надмірна зарегульованість може обмежувати експерименти і входження нових учасників, тоді як слабкий нагляд може створювати ризики для споживачів і стабільності. Тому сучасне розуміння фінтеху повинно передбачати не протиставлення інновацій і регулювання, а їх взаємне налаштування.

Особливої уваги потребує питання споживчої цінності. Фінтех-рішення є економічно значущими тоді, коли вони реально знижують витрати, підвищують швидкість, зручність, прозорість, безпеку або доступність послуг. Якщо цифровий продукт лише відтворює традиційну послугу в іншому інтерфейсі без покращення цінності для клієнта, його не завжди доцільно вважати повноцінною фінтех-інновацією. Отже, критерієм фінтеху має бути не сама наявність цифрового каналу, а зміна способу створення та отримання фінансової цінності.

На підставі виконаного дослідження можна запропонувати структурну модель сучасного розуміння фінтеху, яка поєднує чотири виміри, ключові елементи та очікувані результати. Її подано у табл. 3.

Таблиця 3

Структурна модель сучасного розуміння фінтеху

Вимір	Ключові елементи	Економічний зміст	Очікувані результати
Технологічний	AI, ML, big data, blockchain, API, cloud, biometrics	Технічна можливість автоматизації, персоналізації та масштабування послуг	Швидкість, точність, зручність, нові канали взаємодії
Сервісно-бізнесовий	Платежі, кредитування, robo-advice, insurtech, embedded finance	Перебудова продуктів, процесів і моделей монетизації	Нова споживча цінність, нижчі витрати, нові джерела доходів
Інституційно-екологічний	Банки, фінтех-компанії, BigTech, регулятори, провайдери даних	Мережева взаємодія та перерозподіл ролей на фінансовому ринку	Партнерства, конкуренція, платформізація, дезагрегація і повторна агрегація послуг
Регуляторно-ризиковий	Кіберстійкість, AML/CFT, захист даних, regtech, supotech	Баланс між інноваційністю, довірою та стабільністю	Безпечний розвиток інновацій, захист споживачів, контроль системних ризиків

Джерело: власна розробка авторів.

Запропонована модель дозволяє систематизувати дослідження фінтеху та уникнути методологічної непослідовності. Вона також може бути використана

для прикладної оцінки конкретних фінтех-рішень. Наприклад, новий платіжний застосунок може аналізуватися за технологічною основою, бізнес-моделлю, участю у ширшій екосистемі та ризиковим профілем. Такий підхід є більш корисним, ніж проста класифікація за типом технології або назвою продукту.

З наукової точки зору важливо розмежовувати фінтех як процес, результат і середовище. Як процес він означає цифрово зумовлену трансформацію фінансових послуг. Як результат він проявляється у конкретних продуктах, сервісах, платформах, інструментах та бізнес-моделях. Як середовище він формує екосистему взаємодії учасників, правил, інфраструктури і даних. Сучасне визначення має враховувати всі три рівні, оскільки вони взаємно зумовлюють один одного.

Методологічним наслідком цього підходу є необхідність міждисциплінарного аналізу фінтеху. Економічна наука досліджує стимули, витрати, ризики, конкуренцію і вплив на добробут. Фінанси аналізують продукти, ринки, інститути і стабільність. Інформаційні технології пояснюють інфраструктуру, алгоритми і дані. Право та регулювання визначають межі дозволеного використання інновацій. Поведінкові науки допомагають зрозуміти довіру, прийняття цифрових сервісів і фінансову грамотність. Тому фінтех є типовою міждисциплінарною категорією.

Практичний наслідок полягає у тому, що учасникам фінансового ринку слід оцінювати фінтех-рішення не лише за швидкістю впровадження або рівнем цифровізації, а й за здатністю створювати стійку цінність. Для банків це означає перехід від конкуренції за канал обслуговування до конкуренції за якість даних, гнучкість партнерств, персоналізацію сервісів і довіру клієнтів. Для фінтех-компаній - потребу у відповідності регуляторним стандартам і побудові надійних моделей управління ризиками. Для регуляторів - необхідність поєднання технологічної компетентності, наглядової гнучкості та захисту суспільних інтересів.

Отже, сучасне розуміння фінтеху відображає зміну самої природи фінансової послуги. Послуга стає не лише транзакцією між фінансовою установою і клієнтом, а цифрово опосередкованим процесом взаємодії багатьох учасників, у якому цінність створюється на основі даних, довіри, алгоритмів, інтерфейсів, партнерств і регуляторних правил.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що фінтех є складною економіко-інституційною категорією, зміст якої еволюціонував від вузького позначення технологій у фінансовій сфері до поняття цифрової фінансової екосистеми. Таке розширення зумовлене тим, що сучасні фінансові інновації одночасно змінюють технологічну базу послуг, бізнес-моделі, конкурентну структуру ринку, канали взаємодії зі споживачами та регуляторний периметр.

У статті виокремлено чотири взаємопов'язані виміри сучасного розуміння фінтеху: технологічний, сервісно-бізнесовий, інституційно-екосистемний і регуляторно-ризиковий. Технологічний вимір пояснює інструментальну основу інновацій; сервісно-бізнесовий - механізм створення споживчої цінності; інституційно-екосистемний - мережеву взаємодію учасників; регуляторно-ризиковий - умови безпечного та відповідального розвитку. Їх поєднання формує більш повне бачення фінтеху, ніж підходи, які ототожнюють його лише з цифровими технологіями або стартапами.

Запропоновано авторське визначення фінтеху як цифрово зумовленої системи інновацій у фінансовому секторі, що поєднує технологічні рішення, дані, платформи, бізнес-моделі та регуляторні механізми для створення, надання, масштабування і контролю фінансових продуктів та послуг. Таке визначення може бути використане у подальших дослідженнях цифрової трансформації фінансового сектору, фінансової інклюзії, відкритого банкінгу, regtech і suptech, а також стратегічного розвитку банківських та небанківських установ.

Врахування праць українських науковців дозволяє конкретизувати, що в національному контексті фінтех виконує не лише інноваційну, а й адаптаційну функцію: підтримує безперервність фінансових сервісів, розвиток цифрової інфраструктури, фінансову інклюзію та стійкість фінансового сектору в умовах підвищеної невизначеності.

Подальші перспективи досліджень доцільно пов'язати з розробленням індикаторів зрілості фінтех-екосистеми, оцінюванням впливу штучного інтелекту і відкритих даних на конкуренцію, аналізом ризиків алгоритмічного прийняття фінансових рішень, а також визначенням моделей регулювання, здатних забезпечити баланс між інноваційністю, фінансовою стабільністю, кіберстійкістю і захистом прав споживачів.

Список використаних джерел

1. Financial Stability Board. Financial Innovation. URL: <https://www.fsb.org/work-of-the-fsb/financial-innovation-and-structural-change/financial-innovation/> (дата звернення: 01.04.2026).
2. Bank for International Settlements. Innovation, fintech and AI. URL: <https://www.bis.org/topic/fintech.htm> (дата звернення: 01.05.2026).
3. World Bank Group. Fintech and the Future of Finance: Market and Policy Implications. Washington, DC : World Bank, 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/fintech-and-the-future-of-finance> (дата звернення: 01.04.2026).
4. Національний банк України. Розвиток фінтеху в Україні. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025> (дата звернення: 01.04.2026).
5. Barroso M., Laborda J. Digital transformation and the emergence of the Fintech sector: Systematic literature review. Digital Business. 2022. Vol. 2, Issue 2. Article 100028. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.digbus.2022.100028>.

6. Li B., Xu Z. Insights into financial technology (FinTech): a bibliometric and visual study. *Financial Innovation*. 2021. Vol. 7. Article 69. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40854-021-00285-7>.

7. Zou Z., Liu X., Wang M., Yang X. Insight into digital finance and fintech: a bibliometric and content analysis. *Technology in Society*. 2023. Vol. 73. Article 102221. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102221>.

8. Garg G., Shamshad M., Gauhar N., Tabash M. I., Hamouri B., Daniel L. N. A Bibliometric Analysis of Fintech Trends: An Empirical Investigation. *International Journal of Financial Studies*. 2023. Vol. 11, Issue 2. Article 79. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs11020079>.

9. Kou G., Lu Y. FinTech: a literature review of emerging financial technologies and applications. *Financial Innovation*. 2025. Vol. 11. Article 1. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40854-024-00668-6>.

10. Sant'Anna D. A. L. M., Figueiredo P. N. Fintech innovation: Is it beneficial or detrimental to financial inclusion and financial stability? A systematic literature review and research directions. *Emerging Markets Review*. 2024. Vol. 60. Article 101140. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ememar.2024.101140>.

11. Xu F., Kasperskaya Y., Sagarra M. The impact of FinTech on bank performance: A systematic literature review. *Digital Business*. 2025. Article 100131. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.digbus.2025.100131>.

12. Feyen E., Frost J., Gambacorta L., Natarajan H., Saal M. Fintech and the digital transformation of financial services: implications for market structure and public policy. *BIS Papers*. 2021. No. 117. URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap117.pdf> (дата звернення: 01.04.2026).

13. International Monetary Fund. *Digital Payments and Finance*. URL: <https://www.imf.org/en/topics/digital-payments-and-finance> (дата звернення: 01.04.2026).

14. Vučinić M. Fintech and Financial Stability Potential Influence of FinTech on Financial Stability, Risks and Benefits. *Journal of Central Banking Theory and*

Practice. 2020. Vol. 9, Issue 2. P. 43-66. DOI: <https://doi.org/10.2478/jcbtp-2020-0013>.

15. Gomber P., Kauffman R. J., Parker C., Weber B. W. On the Fintech Revolution: Interpreting the Forces of Innovation, Disruption, and Transformation in Financial Services. *Journal of Management Information Systems*. 2018. Vol. 35, Issue 1. P. 220-265. DOI: <https://doi.org/10.1080/07421222.2018.1440766>.

16. Puschmann T. Fintech. *Business & Information Systems Engineering*. 2017. Vol. 59. P. 69-76. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12599-017-0464-6>.

17. Milian E. Z., Spinola M. M., de Carvalho M. M. Fintechs: A literature review and research agenda. *Electronic Commerce Research and Applications*. 2019. Vol. 34. Article 100833. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.elerap.2019.100833>.

18. Tepe G., Geyikci U. B., Sancak F. M. FinTech Companies: A Bibliometric Analysis. *International Journal of Financial Studies*. 2022. Vol. 10, Issue 1. Article 2. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs10010002>.

19. He Z., Huang J., Zhou J. Open banking: Credit market competition when borrowers own the data. *Journal of Financial Economics*. 2023. Vol. 147, Issue 2. P. 449-474. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2022.12.003>.

20. Cao L. AI in Finance: Challenges, Techniques, and Opportunities. *ACM Computing Surveys*. 2022. Vol. 55, Issue 3. Article 64. DOI: <https://doi.org/10.1145/3502289>.

21. Goodell J. W., Kumar S., Lim W. M., Pattnaik D. Artificial intelligence and machine learning in finance: Identifying foundations, themes, and research clusters from bibliometric analysis. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*. 2021. Vol. 32. Article 100577. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2021.100577>.

22. Cornelli G., Frost J., Gambacorta L., Rau P. R., Wardrop R., Ziegler T. Fintech and big tech credit: Drivers of the growth of digital lending. *Journal of Banking & Finance*. 2023. Vol. 148. Article 106742. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2022.106742>.

23. Allen F., Gu X., Jagtiani J. A Survey of Fintech Research and Policy Discussion. *Review of Corporate Finance*. 2021. Vol. 1, Issue 3-4. P. 259-339. DOI: <https://doi.org/10.1561/114.00000007>.
24. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60>.
25. Солоджук Т., Щур Р., Дрислюк В. Ринок фінансових технологій (фінтеху) в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-160>.
26. Довгань О. Аналіз розвитку цифрових інновацій на ринку фінансових послуг в Україні в 2010-2024 роках. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-48>.
27. Iorgachova M., Kovalova O. Financial technologies in the development of banking activities in Ukraine's financial market. *Economic Forum*. 2025. Vol. 15, No. 1. P. 8-24. DOI: <https://doi.org/10.62763/ef/1.2025.08>.
28. Рижикова Н. І., Остапенко Р. М., Горох О. В., Коваленко В. С. Аналіз фінтех в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та інвестиційні можливості. *Modern Economics*. 2025. № 50. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-20).
29. Кондрат О. Б., Крикуненко К. В. Аналіз інноваційних фінансових інструментів у сучасній українській науковій літературі. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9, № 2. С. 65-70. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-11>.